

Svenska centralarkivet

verksamhetsberättelse 2022

I Svenska arkivföreningen r.f.

Svenska arkivföreningen r.f. (grundad 1976) upprätthåller Svenska centralarkivet. Centralarkivet verkar som slutarkiv för Svenska folkpartiet och många andra finlandssvenska organisationer och föreningar.

Medlemsorganisationer

Svenska folkpartiet i Finland r.p., Svenska Kvinnoförbundet r.f., Svensk Ungdom - Svenska folkpartiets ungdomsorganisation r.f., Svenskt Stöd r.f., Svenska folkpartiet i Helsingfors r.f., Svenska Bildningsförbundet r.f. och Svensk Utveckling r.f. är medlemmar i Svenska arkivföreningen. Personmedlemmar är Håkan Mattlin, Christoffer Taxell och Henry Wiklund.

Styrelsen och revisorerna

Efter årsmötet 20.4 har styrelsen haft följande sammansättning: ordförande Carl-Magnus Roos, viceordförande Eva Stockmann, medlemmar; Tonya Aurto, Fredrik Guseff, Carl-Johan Hindsberg, Frida Sigfrids (fram till maj 2020), Julia Ståhle (från maj 2020), Anna Wilhelmsson (till 16.9) och Magnus Öster.

Svenska kulturfonden meddelade den 16.9.2022 att de inte längre kommer att utse en representant till Svenska arkivföreningens styrelse. Fondens nuvarande representant, Anna Wilhelmsson, avgick ur styrelsen med omedelbar verkan.

Styrelsen har haft tre möten, 22.3, 2.6 och 21.10. Lena Karhu har varit sekreterare utom styrelsen. Medlemmar i arbetsutskottet har varit Carl-Magnus Roos och Eva Stockmann. Sekreterare för arbetsutskottet var Lena Karhu. Revisorer var Bengt Nyholm och Anders Sennas och revisorssuppleanter Ernst & Young.

Svenska arkivföreningens mångåriga styrelsemedlem och viceordförande Bengt Bergman gick bort den 20.2. Föreningen och arkivets personal skickade en kondoleansbukett åt Bengt Bergmans anhöriga.

Medlemskap och representation

Arkivföreningen är medlem i Svenska Bildningsförbundet r.f. och Yksityiset keskusarkistot-De privata centralarkiven r.y. Svenska centralarkivet är medlem i International Council on Archives.(ICA). Arkivchefen är medlem i ICA:s sektion för parlaments- och partiarkiv och sektionen för arkiv och mänskliga rättigheter. De anställda är medlemmar i Arkistoyhdistys - Arkivföreningen r.y.

II Svenska centralarkivet

A Administrationen

Personal och utrymmen

Personalen har under året varit arkivchef, FM Lena Karhu och arkivarie Helena Kajander. FM Viktor Rantala var timanställd utom statsbidrag för forskarservice och för att ordna och förteckna arkiv. Studerande Emma Kajander var timanställd utom statsbidrag som ansvarig för sociala medier och för att förteckna arkiv för införandet i Yksa arkivtjänsten. Studerande Inkeri Ahlström var timanställd utom statsbidrag 1.1–13.7 för att ordna och förteckna arkiv, gallra dubletter och flytta material i arkivmagasinet. HuK Christina Snellman var timanställd inom statsbidrag för att göra intervjuer.

Arkivets utrymmen, som hyrs av Svenska litteratursällskapet, omfattar kontorsutrymmen på 104m², ett år 2020 nybyggt arkivmagasin på 124m² med plats för 1133hm handlingar på glidhyllor och ett lagerutrymme på 17m².

Hyresavtalet är tidsbundet och gäller 1.5.2020-31.5.2025. Arkivet har rätt till en option på fem år på gällande villkor. Om avtalet inte sägs upp eller optionen inte används fortsätter avtalet tills vidare. Den ömsesidiga uppsägningstiden är sex månader.

Arkivet hyrde av Folkets Arkiv utrymme i en depå i Hertonäs. Där förvarades under året 36 hm handlingar samt affischsamlingen.

Eftersom kontorsutrymmena saknar förvaringsutrymmen, hyr arkivet ett lagerutrymme för förvaring av bland annat mappar och annat arkiveringsmaterial.

Fastighetsproblem

Magasin och lagerrum

I februari meddelade disponenten att det uppdragats problem i källarvåningen. Undersökningar visade att det gjorts byggfel i golvet konstruktioner vid anslutningen till gamla väggar och pelare i samband med reparationer 2019. Felet gällde alla arkivutrymmen, lagerutrymmen och korridorer.

Före de nödvändiga reparationerna i arkivmagasinen måste en del av hyllorna nedmonteras och material flyttas bort.

I Svenska centralarkivets magasin och lagerrum gjordes reparationsarbeten under sommaren. Det innebar att flera hyllsektioner måste tömmas och arkivmappar och lådor flyttades till tomma hyllsektioner. Fotosamlingen flyttades till kontorsutrymmena och lådor med material under uppordning inplastades för att skydda materialet mot damm. Arkivets lagerutrymme måste också tömmas och material flyttades till ett tillfälligt lagerutrymme. Under tiden 3.5–13.7 och 23.8–2.9 gick flera arbetsdagar åt till att skydda och flytta bort och tillbaka material.

Kontorsutrymmen

I november märktes fuktfläckar i taket i ett av arbetsrummen, en taklucka öppnades för att torka eventuell fukt. Den 21.11 kändes en stark mögellukt i ett annat arbetsrum. Efter undersökningar måste två arbetsrum tömmas på alla möbler m.m. och flyttas till ett tillfälligt lagerrum. Material under uppordning måste flyttas till magasinet. Arbetsrummen var ur bruk resten av året. Helena Kajander och Lena Karhu jobbade dels på distans, dels i magasinet, dels i forskarrummet. Som kompensation erhöll arkivet en hyresnedsättning motsvarande en månads hyra för kontoret.

Arkivets IT infrastruktur och IT stöd sköts av företaget NuData. Arkivet har en server, QNAP TS-453B 8G filserver och Aruba IAP-205 WLAN station.

Internet-förbindelsen Fiber internet 100/100M + IP beställs av S1 Networks.

Städningen sköts av UusPalvelu, kontorsutrymmena städas en gång per vecka och arkivmagasinet en gång per månad.

Anskaffningar

Utrustning för digitalisering av ljudband köptes; Sony CFD-S70 CD- och kassettspelare, två audiokablar och ljudkort Roland Rubix22.

För att kunna få kontakt med servern från arkivmagasinet köptes en router; mediakonverter, POE-injektor/WLAN-sändare.

För privatarkivens samarbete med Riksarkivet gällande arkivens beredskapsplanering och ibruktagandet av Signal applikationen anskaffades en Nokia G50 mobiltelefon åt arkivchefen.

Ekonomi

Riksarkivet beviljade Svenska arkivföreningen 166 500€ i statsbidrag för ordinarie verksamheten. Delegationen för Svenska kulturfonden beviljade 101 000€ för verksamheten. År 2021 beviljade Svenska kulturfonden 10 000€ för intervjuprojektet ”Mitten i minnen”, under 2022 användes av bidraget 2000€. Ekonomiförvaltningen sköttes av Accountor. Bokslutet visar ett underskott på 9964,91€. Arkivet har ett positivt kapital på 42 376,93 €.

Hälsovård

Personalens företagshälsovård sköts av Mehiläinen. Arkivet har ett gemensamt avtal med Svenska Bildningsförbundet. Personalen erbjöds möjlighet att få influensavaccin. För att minska risken för smittspridning fanns handsprit och munskydd tillgängliga för personalen och arkivets besökare.

B Verksamheten

Verksamheten började normaliseras efter coronapandemitiden 2020–2021.

Större satsningar under året var förberedelserna för ibruktagandet av Yksa arkivtjänsten och kampanjerna ”Mera kvinnor till arkiven” och ”Tänk om arkiven inte fanns”. Arkivet hade mycket samarbete med de andra statsunderstödda privatarkiven och med arkivens samarbetsnätverk, bland annat gällande undervisningsministeriets förslag till en strategi för privatarkivverksamheten.

På grund av kriget i Ukraina och det spända världspolitiska läget aktualiserades också bland arkiven frågan om beredskapsplanering och arkivens förberedelser inför olika typer av krissituationer. Arkivets personal uppdaterade räddnings- och beredskapsplaner, bekantade sig med fastighetens räddningsplan samt köpte ficklampor och batterier.

Nina Nyman, redaktör för arkivnumret av tidskriften ”Laboratorium för folk och kultur” kontaktade Svenska centralarkivet och bad att få en artikel om Svenska centralarkivets verksamhet, de statsunderstödda privatarkiven, och privatarkivens betydelse för samhället. Lena Karhu och Helena Kajander skrev artikeln ”Att stöda privatarkiven är att investera i framtiden”. (bilaga).

Arkivchef Pekka Lähteenkorva, redaktör för arkivtidskriften Faili tog kontakt och bad att få en intervju med arkivchefen om Svenska centralarkivets verksamhet i de nya utrymmena i Kronohagen, arbetet under coronapandemitiden och läget gällande digitaliseringen. (bilaga).

Helena Kajanders artikel om arkivets Mera kvinnor till arkiven insamlings- och synlighetsprojekt ingick i Medborgarbladet nr.2/2022. (bilaga).

Arkivet fick tre gånger besök av kolleger från Sverige. Andreas Wallgård, kommunikatör vid Sveriges Riksarkiv besökte Svenska centralarkivet den 3.10 och intervjuade Lena Karhu och Helena Kajander för en artikel om bevarande och forskning vid finlandssvenska arkiv. Arkivchef Eva Tegnhed och arkivpedagog Mia Nilsson från Föreningsarkivet i Jämtlands län besökte arkivet 18.10 och den 20.10 fick arkivet besök av två grupper, totalt tolv personer, från Uppsala stadsarkiv. Svenska centralarkivet presenterade sin verksamhet,

berättade om finlandssvenska arkiv, om de övriga privata centralarkiven samt om systemet med statsunderstöd för privata arkiv.

Under året uppordnades närmare 25 hyllmeter handlingar. 3 hyllmeter material gallrades. Arkivet fick 13 nya arkivbildare och tog emot 14,20 hyllmeter handlingar. Arkivet tog emot 658 filer digitalt material.

Yksa arkivtjänsten

I april 2022 sades avtalet med Riksarkivet om AHAA tjänsten upp. I stället ingicks avtal med Disec Oy om ibruktagandet av Yksa arkivtjänsten.

Under året samarbetade arkivets personal med Disec för att anpassa tjänsten enligt Svenska centralarkivets behov och personalen deltog i utbildning i att använda databasen.

Ett stort arbete gjordes med att förteckna de arkiv som saknat förteckningar, göra noggrannare förteckningar och korrigera gamla förteckningar vid behov. Största delen av arkivets arkivhelheter, serier och arkivenheter förtecknades i Excel tabeller enligt sådana fält som kunde migreras direkt in i Yksa. Inom projektet förtecknades 460 arkiv, 1320 serier och 7410 arkivenheter.

Utbildning och rådgivning

Till Svenska centralarkivets målsättningar hör att öka kännedomen om vikten av arkivering och öka intresset för att bevara värdefulla dokument som tillhör det finlandssvenska kulturarvet.

För det här ändamålet gjorde arkivet en kampanj på sociala medier under temat ”Tänk om arkiven inte fanns?”. Två gånger i månaden publicerades på arkivets Facebook och Instagram konton en bild ur arkivens samlingar som exempel på det material och den information som inte skulle finnas om inte arkiven tagit vara på dem -det här för att genom ett tanke-experiment väcka intresse för bevarandet av kulturarvet.

Under året höll arkivet två arkiveringskurser. Svenska folkskolans vänner beställde en arkivutbildning för finlandssvenska föreningar och förbund. Lena Karhu höll den 16.3 en två timmars presentation uppdelad i arkiveringens grundprinciper och arkivering av analogt material samt digital arkivering, 41 personer från olika organisationer deltog. Den 31.3. hölls andra delen som en workshop med 22 deltagare till vilken deltagarna skickat in frågor på förhand. (Utvärdering som bilaga).

Arkivet kontaktade Svenska Bildningsförbundet och erbjöd arkivutbildning åt de anställda vid Svenska folkpartiet, Svenska Kvinnoförbundet, Svensk Ungdom, Svenska riksdagsgruppen och Svenska Bildningsförbundet. Lena Karhu höll den 7.11. en till organisationerna anpassad utbildning. Svenska Bildningsförbundet spelade in tillfället för att senare kunna visa också åt dem som inte deltog och åt nyanställda tjänstemän.

Under året gavs 44 gånger rådgivning och handledning åt arkivbildare och åt anställda inom medlemsorganisationerna.

Arkivets gradubank med tips på ämnen för avhandlingar kompletterades och uppdaterades.

Insamling och intervjuer

Inför det första välfärdsområdesvalet den 23.1.2022 uppmanade arkivet per e-post och i sociala medier alla kandidater för Svenska folkpartiet, Svenska Kvinnoförbundet och Svensk Ungdom att leverera av sitt kampanjmaterial till arkivet.

Helena Kajander tog initiativ till en insamling av kvinnors arkivmaterial efter att ha bedömt att av alla Svenska centralarkivets personarkiv endast 21% är kvinnors arkiv. Av den totala mängden arkivmaterial bedömdes endast under 6% vara kvinnors arkivmaterial.

På den internationella kvinnodagen 8.3 inleddes insamlings- och synlighetskampanjen "Mera kvinnor till arkiven". Kampanjens målsättning var dels att komplettera luckor i samlingarna och få nya arkivbildare, dels att lyfta fram och ge synlighet åt kvinnors arkiv. Arkivet kontaktade flera av sina arkivbildare som ställde sig positiva till kampanjen och informerade sina medlemsföreningar och medlemmar om den. På arkivets webbplats publicerades en sida med information om kampanjen och om arkivets kvinnoarkiv. På arkivets Facebook och Instagram konton publicerades under året information om arkivets samlingar och uppmaningar att delta i kampanjen. Svenska centralarkivet initierade också medlemsarkiven i Yksityiset keskusarkistot - De privata centralarkiven ry att delta i kampanjen.

Under år 2022 resulterade kampanjen i tre nya arkivbildare och fem politiskt tidigare aktiva kvinnor kontaktade arkivet och fick råd om hur de ska ordna sitt material för att senare överlåta det till Svenska centralarkivet.

Under året planerades tillsammans med FD Aapo Roselius intervjuprojektet "Mitten i minnen" inom vilket ca 10 personer som var aktiva inom studentorganisationen Mittenförbundet intervjuas för att dokumentera och komplettera arkivmaterialet. Michael Franck intervjuades.

Under året intervjuades Carl Olaf Homén. Elisabeth Rehn intervjuades två gånger för att komplettera uppgifter om dokument och fotografier i hennes personarkiv.

Digitisering

Arkivets policy är att kontinuerligt digitisera material för att göra det mera lättillgängligt. Vid digitiseringen följer arkivet den helhetsarkitektur och de riktlinjer som uppgjorts inom Helheten inom det digitala kulturarvet under ledning av Undervisningsministeriet. Arkivet digitiserade under året handlingar för forskarservice och för långtidsarkivering och skapade samtidigt brukskopior för webbutställningar och publicering på sociala medier.

3657 dokument digitaliserades, totalt 66,1GB. Dokument och fotografier digitiserades ur bland annat följande arkiv; Finns folkhögskola, Svensk Ungdom, Mittenförbundet och Kårböle Ungdomsförening.

Arkivets personal digitiserade ljudband efter att först ha bett om offert gällande köptjänst och bedömt egen digitisering mera kostnadseffektiv. Från Svenska kulturfondens samling digitiserades Seppo Heikinheimos intervju med kompositören Erik Bergman då en forskare behövde intervjun som källmaterial för sin Pro gradu avhandling. Arkivet fick råd av Musikarkivet och konsultering av Juuso Koski från J.J.KOSKI PRODUCTIONS.

Elisabeth Rehns fotografier, 169st., digitiserades och originalen återlämnades så att centralarkivet fick digitala kopior till Elisabeth Rehns personarkiv.

Dokument som tangerade aktuella frågor digitiserades och publicerades på sociala medier och webbplatsen för att ge synlighet åt arkivets samlingar

Forskare 2010–2022

ÅR	FORSKARE	FRAMTAGNA HANDLINGAR	BESÖK I FORSKARRUMMET	DISTANS
2010	146	556		
2011	168	676		
2012	171	512		
2013	204	1534	varav 101 i forskarrummet	
2014	110	278		
2015	137	863	varav 60 i forskarrummet	
2016	206	1030	varav 122 i forskarrummet	
2017	253	1089	varav 167 i forskarrummet	
2018	165	984	varav 99 i forskarrummet	
2019	174	1445	varav 103 i forskarrummet	
2020	177	2017	varav 53 i forskarrummet	124
2021	190	1493	varav 45 i forskarrummet	145
2022	120	807	varav 35 i forskarrummet	85

Samlingar som användes av forskare under året var bland annat Teknologföreningen, Mittenförbundet, Svenska riksdagsgruppen, Svenska folkskolans vänner, Gammelstadens Ungdomsförening och Helsingfors svenska Marthaförening.

Personalutbildning, seminarier och möten

27.1 Lena Karhu deltog i möte med UNESCO:s Världsmminnesprogramms finländska kommitté.

17.2 Helena Kajander, Christina Snellman och Lena Karhu deltog i Arkivföreningens (Arkistoyhdistys) möte om hur arkiven har dokumenterat coronapandemitiden.

29.3 Lena Karhu deltog i Svenska Bildningsförbundets årsmöte.

9.5 Helena Kajander deltog i Arkivföreningens (Arkistoyhdistys) webinarium om förnyandet av arkivlagstiftningen.

23.5 Lena Karhu och Helena Kajander deltog i seminariet ”Arkistot kuuluvat kaikille” arrangerat av Arkivens samarbetsnätverk och Digime -helheten för vårt digitala kulturarv.

24.5 Lena Karhu deltog i UNESCO:s Världsmminnesprogramms finländska kommittés möte.

8.6 Helena Kajander och Lena Karhu deltog i presentation av nättjänsten Memoriaali från S:t Michel.

15.6 Lena Karhu deltog i Undervisningsministeriets informationstillfälle för statsbidragstagare.

25.8 Helena Kajander och Lena Karhu deltog i Digitaalisen tiedon kesäkoulu; Digitalia-XAMK.

30.8 Lena Karhu deltog i Undervisningsministeriets workshop om utarbetandet av en privatarkivstrategi.

31.8–2.9 Lena Karhu deltog i de Nordiska arkivdagarna i Stockholm.

30.10 Lena Karhu deltog i Arkistoyhdistys höstseminarium ”Kriisinajan tieonhallinta”.

2.11. Helena Kajander, Viktor Rantala och Lena Karhu deltog i Privatarkivdelegationens seminarium.

Utställningar, blogg och sociala medier

Under året gjordes en fysisk utställning och tre webbutställningar;

Mittenförbundet 50 år
utställning på två roll-up;
texter Henrika Zilliacus-
Tikkanen, layout Emma
Kajander.

Svenska centralarkivet 45 år
webbutställning,
gjord av Helena Kajander.

Svenska centralarkivet

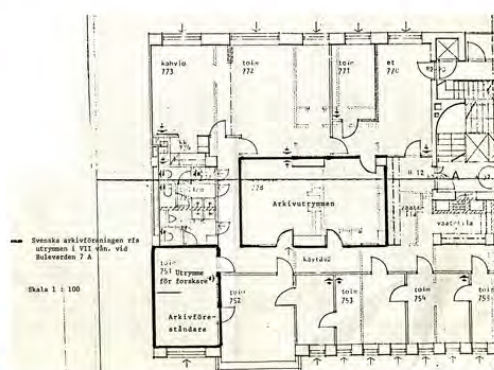
POSTED BY: HELENA KAJANDER NOVEMBER 1, 2022

Svenska centralarkivet öppnade sina dörrar 1.11.1977

Ritning för första arkivutrymmena på Bulevarden 7 A 7 våningen.
Tillfälliga utrymmen hade arkivet 1.8.1980-juli 1981 på Bulevarden 7 gatunivå medan våningshuset Bulevarden 7 grundrenoverades.
Efteråt fick arkivet mera rum och utrymme; forskarrum / bibliotek (kafferum), arkivföreståndaren eget rum, arkivbiträdet eget rum.
Nya glidhyllor och affischskåp i arkivmagasinet som låg mitt i våningen, 370 hm. Totalt 115m²
Utrymmena på Nylandsgatan sades upp och affischsamlingen, Finlands Svenska Skolungdomsförbunds arkiv mm material flyttades till Bulevarden 7.

Arkivnytt nr 1
1978

Teknologiföreningen 150 år webbutställning; gjord av Helena Kajander.

Mittenförbundet 50 år webbutställning; texter Henrika Zilliacus-Tikkanen, skanning Helena Kajander, layout Emma Kajander.

På Facebook och Instagram publicerades regelbundet exempel på dokument ur arkivets samlingar, och gavs råd och tips om arkivering. Emma Kajander var under året ansvarig för sociala medier Arkivets arkiveringsguide uppdaterades och publicerades på webbplatsen.

Tre texter publicerades på Bloggen; två av Helena Kajander och en av Henrik Ekberg.

Under året publicerades på Facebook och Instagram inlägg inom kampanjerna "Mera kvinnor till arkiven" och "Tänk om arkiven inte fanns" samt "Inget att göra?" med tips om nutidsdokumentation och arkivering av fotografier.

Instagram

Kontot är kopplat till Facebook så att inläggen också syns på arkivets Facebooksida. Instagrams räckvidd 11 113 år 2022.

120 inlägg 1 109 gillanden

92 nya följare, summa 310 följare per 31.12.2022

Facebook

120 Inlägg och statusuppdateringar nådde 35 620 med 3 621 interaktioner 705 gillanden.

63 nya följare, summa 427 följare per 31.12.2022

Svenska centralarkivets Youtube kanal

Under år 2022 gjordes tre videofilmer som publicerades på arkivets Youtube kanal och webbplats. Året började med en tillbakablicksvideo "**Bilder från Svenska centralarkivets år 2021**", publicerad 1.1.2022. Redigerad av Emma Kajander. **56 visningar**.

Videon "**Hur man lätt digitaliserar foton**" publicerades 27.3.2022. Filmad och redigerad av Emma Kajander, **26 visningar**.

Presentationsvideon "**Välkommen till Svenska centralarkivet**" publicerades 1.11.2022. Emma Kajander filmade och redigerade, 9 visningar. Videon används bland annat vid arkiveringskurser på distans.

Hur man arkiverar lätt

Video – 3'51" på Youtube publicerad 5.3.2018

År	Visningar
2018	286
2019	221
2020	96
2021	93
2022	15

Här kan du se hur man lätt digitaliserar foton och dokument!

Miten arkistoidaan helposti

Video – 3'40" på YouTube publicerad 9.10.2019

År	Visningar
2019	233
2020	82
2021	97
2022	182

Spännande händelser på Estholmen

Video – 4'50" på Youtube publicerad 16.8.2021

År	Visningar
2021	78
2022	8

Samarbete

De privata centralarkiven

Svenska centralarkivet tog initiativ till att också de övriga privata centralarkiven (YKA) deltog i kampanjen "Naiset arkistoon - Mera kvinnor till arkiven".. Svenska centralarkivet planerade och administrerade kampanjen. Arkivet samlade in fotografier och texter från de deltagande arkiven och publicerades varannan vecka på YKA:s Facebook och Instagram konton. På YKA:s webbplats publicerades en sida med presentationer av kvinnors arkiv från de deltagande arkiven.

Alla som gjorde inlägg på de sociala medierna använde #Naiset arkistoon, #Mera kvinnor till arkiven för att öka synligheten för kampanjen.

Svenska centralarkivet administrerade YKA:s Facebook och Instagram konton och publicerade under året 92 inlägg.

Emma Kajander designade ett vykort för YKA för att delas ut vid synlighets- och infotillfällen, bland annat Arkivens dag och historikerdagarna i Lahtis. Emma Kajander designade ett vykort för tips om idéer till avhandlingar studerande. För korten skapades QR-koder med länkar till relevanta webbsidor.

Cheferna för de privata centralarkiven hade under året 11 möten. Stora frågor som behandlades var bland annat förnyelsen gällande statsbidraget och en effektivisering av den gemensamma intressebevakningen. Möten hölls också kring Undervisningsministeriets förslag att utarbeta en privatarkivstrategi.

De privata centralarkiven gav ett gemensamt utlåtande om Undervisningsministeriets förslag till kulturarvsstrategi 2022–2030.

YKA arkiven av råd och tips åt en studerande vid Itä-Suomen yliopisto inför arbetet med en pro gradu avhandling om registrerade förenings arkivbildning.

På Svenska centralarkivets initiativ deltog De privata centralarkiven i firandet av Arkivens dag och presenterade medlemsarkivens samlingar och tjänster åt studerande på Porthania/Helsingfors universitet den 9.11. Arkiven delade ut infomaterial och tips på ämnen för avhandlingar.

Lena Karhu var styrelsemedlem och kassör i Yksityiset keskusarkistot -de privata centralarkiven r.y.

Övrigt samarbete

Svenska centralarkivet är medlem i samarbetsnätverket för arkiv och arkivets personal deltog i fem möten under året.

Under året behandlade nätverket bland annat Undervisningsministeriets förslag till en privatarkivstrategi och gjorde en utredning om nuläget gällande aktörer på privatarkivfältet. Sex arbetsgrupper tillsattes. Svenska centralarkivet/Lena Karhu deltog i arbetsgrupp 2 som behandlade bl.a. proaktiv insamling, privatarkivens kontakter till fältet, arkivbildare och samarbetspartners och arbetsgrupp 6 som behandlade privatarkivverksamhetens genomslagskraft i samhället, olika sätt att få mera synlighet för arkivens verksamhet och arkivens samlingar i större användning.

Nätverket inledde under temat #arkiventillhöralla, #arkistotkuuluvatkaikille en gemensam kampanj på sociala medier för att öka synligheten för arkivens verksamhet och samlingar.

Samarbete kring insamling gjordes under året med bl.a. Musikarkivet och Riksarkivet. Svenska centralarkivet följer och var under året med om att komplettera den nationella insamlingspolicyn.

De statsunderstödda privatarkiven och Riksarkivet höll under året tre möten på Riksarkivet gällande arkivens beredskapsplanering. Arkiven tog i bruk Signal applikationen för att kunna kommunicera säkert om beredskapsfrågor.

Lena Karhu deltog den 30.8 i Undervisningsministeriets workshop för aktörer inom privatarkivfältet om den planerade privatarkivstrategin och skickade till ministeriet synpunkter på nuläget gällande privatarkivsektorn och framtidsvisioner. Lena Karhu deltog i ett möte den 24.11 med Undervisningsministeriet och Riksarkivet gällande förslaget till en privatarkivstrategi.

Representation

Lena Karhu representerade Yksityiset keskusarkistot -de privata centralarkiven r.y. i den nationella kommittén för UNESCO:s världsminnesprogram (MoW).

Lena Karhu valdes till representant för Yksityiset keskusarkistot -de privata centralarkiven r.y. till arbetsgruppen för Arkivens dag. Arbetsgruppen utser också pris för Årets arkivgärning.

Synlighet

<http://finskheraldik.blogspot.com/2019/07/> har länkat till <https://svenskacentralarkivet.fi/lejonflaggan/>

20.8 Hufudstadsbladet artikel om Mittenförbundet 50 år, ”De var SFP:s radikala fåra på 1970-talet – Mittenförbundet ”beställdes” av partiet men gick också sin egen väg”, på 5 fotografier syns arkivets Mittenutställning i bakgrunden och Svenska centralarkivet nämns som källa i två textutor.

På Bloggen Mitten 50

<https://mitten50.blogspot.com/2022/08/mittenforbundet-presenteras-av-svenska.html>

16 augusti 2022, Mittenförbundet presenteras av Svenska centralarkivet

Svenska centralarkivet har gjort en fin digital utställning om Mittenförbundet! Utställningen är alltså tillgänglig för oss alla här på nätet. Nu kan vi läsa en massa tidningsartiklar om Mitten från 1971–1982, de flesta Mitteninfona, politiska program osv. En mäktig mängd material alltså, delvis med korta kommentarer av Henrika Zilliacus. Utställningen hittar du här:

<https://svenskacentralarkivet.fi/mittenforbundet/>

Facebook 3.2.2022

Tekniska Föreningen i Finland - TFiF

Idag flaggas det för Alvar och Aino Aalto, och Finlands arkitektur och formgivning! 🇫🇮 Dagen till ära har [Svenska centralarkivet](#) plockat fram bilder från Malmgård (ark. Frans Anatolius Sjöström) i vår tidigare medlemstidning Tekniska föreningen i Finlands förhandlingar från år 1884.

Malmgård & Kartanopuoti - Gårdsbutik

🇫🇮 Dagen till ära publicerar Svenska centralarkivet FA Sjöströms ritningar på Malmgård som publicerades i Tekniska Föreningen i Finlands tidigare medlemstidning från 1884.

🇫🇮 Alvar ja Aino Aallon ja suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun päivän kunniaksi Svenska centralarkivet julkaisee FA Sjöströmin piirustuksia Malmgårdista, jotka julkaistiin Tekniska Föreningen i Finlandin entisessä jäsenlehdessä vuonna 1884.

På **Svenska Folkskolans Vänners** webbplats <https://sfv.fi/sv/publikationer/bibliotekocharkiv/> länk till Svenska centralarkivet och texten:

”Arkiv

SFV:s dokumentarkiv upprätthålls av Svenska centralarkivet. Svenska centralarkivet uppbevarar även de små arkiv SFV mottagit efter att föreningar och skolor upphört med sin verksamhet (se lista nedan). Länk Till svenska centralarkivet”

På **Hem och Skolas** webbplats: <https://www.hemochskola.fi/foreningar/foreningskunskap-2/info-for-foreningar/> länkar till Svenska centralarkivets arkiveringsguide och video om arkivering:

Arkivering

Alla Hem och Skola-föreningar kan anlita Svenska Centralarkivet som slutarkiv. Information om arkivering för Hem och Skola-föreningar. Svenska Centralarkivet video på Youtube ”Hur man arkiverar lätt”.

På webbplatsen https://foreningsresursen.fi/sv/sok/?categories_188645=3135 länk till Svenska centralarkivet” och arkivets texter om arkivering.

Nya Arkivbildare

Inge Blomander, Åsa Laukonlinna, Finlands Seniordansförbund r.f., Kent Ketomäki Helsingfors svenska lärarförening r.f.

Nedan: Per-Erik Wallgren och Mats Westerholm kom med Manskören Frihetsbrödernas arkiv.

Arkivet fick under året 13 nya arkivbildare:

Finlands Seniordansförbund
 Helsingfors svenska lärarförening r.f.
 Tekniska Föreningen i Finland Garantiföreningen
 Munksnejdens pensionärer r.f.
 Manskören Frihetsbröderna r.f.
 Frihetsbrödernas garantiförening r.f.
 Understödsföreningen för Gosskören i Helsingfors r.f.
 Kårböle ungdomsförening r.f.
 Svensk Förening i Åggelby r.f.
 Kimitonejdens Hembygdsförening r.f.
 Mickelsböle marthaförening r.f.
 Närpes Marthaförening r.f.
 Anna-Maja Henriksson personarkiv

Eva Stockmann;
Munksnejdens
pensionärer

Astrid Nurmivaara, Synnöve Lindroos-Krause; Kårböle Ungdomsförening, Nils Michelsson, Mikael Nygårds; Svensk Förening i Åggelby, Helena Kesälahti; Mickelsböle Marthaförenings arkiv.

Nya böcker och skrifter:

Bokgåva av Tarja Laine:

Riina Haanpää, Tarja Laine: Svenska Kulturfonden i Björneborg Berättelsen om stiftelsen 1919–2019 281s. 2021

Tarja Laine: Minnen från Annankatu 10 Björneborgs svenska samskolas elevhem 1928–2006 281 s. 2015

Bokgåva av Carl-Johan Hindsberg; Avhandlingen "Populismens intåg på den finländska politiska arenan". Åbo Akademi 2020.

Helsingfors svenska Marthaförening: Jalovaara Ville: On suurempi koti Martat 120 vuotta 286s. 2019

Bokgåva av Andreas Wallgård, kommunikatör vid Sveriges Riksarkiv; Clas Westling; "Vårt historiska arkiv. En slumrande skatt".

Bokgåva av Föreningsarkivet i Jämtlands län: Tid i förändring Eva Tenghed (redaktör) Mia Nilsson Amanda Vesterlund

Bokgåva av Lena Karhu: Julia Dahlberg; "Konstnär, kvinna, medborgare. Helena Westermarck och den finska bildningskulturen i det moderna genombrottets tid 1880–1910" doktorsavhandling 2018.

ACCESSIONSKATALOG 2022

ÖVERLÄTARE	MATERIAL	ÅRTAL	ANTAL	HM
Svenska folkpartiet	Lähella sinua - Nära dig Valprogram 3 ex av följande: Birkalands välfärdsområde, Egentliga Tavastlands välfärdsområde, Kymmene dalens välfärdsområde, Lapin Hyvinvointialue, Mellersta Finlands välfärdsområde, Norra Savolax välfärdsområde, Norra Österbottens välfärdsområde, Päijänne-Tavastlands välfärdsområde, Satakunta välfärdsområde	2022		0,03
Svenska folkpartiet	Medborgarbladet 1/2022	2022	5	0,01
Svenska folkpartiet	Kommunalvalsprogram 2021	2021	4	0,01
Svenska folkpartiet	Close to you urban program	2021	5	0,01
Svenska folkpartiet	Lähellä sinua kaupunkipoliittinen ohjelma	2021	5	0,01
Kent Ketomäki	Helsingfors svenska Lärarförening Protokoll, korrespondens mm	1958-		2,20
Svenska folkpartiet i Tölö / Karin Toyoda	Protokoll (enstaka), verksamhetsberättelser (enstaka), ändringar till föreningsregistret, SFP:s utmärkelser	1984-2020		0,02
Helena Kajander	SFP Välfärdsområdesval Broschyrer, pressmeddelanden, klipp	2022		0,08
Svenska folkpartiet	SFP Välfärdsområdesval Broschyrer, Mbl	2022		0,04
TFiF / Annika Nylander	TFiF handlingar 1932-2013 TFiF Garantiföreningen 1975-2000	1932-2013		2,56
Per-Erik Wallgren / Mats Westerholm	Manskören Frihetsbrödernas arkiv	1905-		3,46
Jessika Jansson	Korrespondens m.m. tillägg till Jan-Magnus Janssons arkiv			0,47
Astrid Nurmivaara / Synnöve Lindroos-Krause	Kårböle ungdomsförening 1901-1976 2021	1901-		0,19
Mikael Nygård / Nils Michelsson	Svensk Förening i Åggelby arkiv, protokoll, verksamhetshandlingar, ekonomiska	1909-2011		1,50
Björn Teir / Elisabeth Rehns arkiv	Handlingar från presidentvalskampanjen 2000 (4 mappar med handlingar samlade och överlätna åt E.R. av Marjukka Lehtimäki 8/6 2021), kass med kampanjprylar från presidentvalet 2000; t-skjorta, keps, två plockknappar varar en "Mäntsälä ei kun Mäntyneimi mielessäin och teckning av Lillan, rapporten "women, war, peace" av E.R. och Ellen Johson Sirleaf, "The United World College in Mostar 2001-2013", fotokollage "Mrs.Elizabeth Rehn UNMiBH Rebuildning lives in Bosnia-Herzegovina",	1998-2000		0,30
SSI / Calle Grönroos	Studentbladet Den aboensiska forskare 1967, Studentbladet 1976-1979, 1977, 1979	1967-1979		0,04
HsM / Maria Rajalin	Helsingfors svenska Marthaförening protokoll 2007-2014 Kottby Marthakretsen Bullan	2007-2014		0,39
Tom Rosenberg	Kimitonejdens Hembygdsförening r.f. 1983-2022 Protokoll mm	1983-2022		0,25
Ida-Maria Skytte	Anna-Maja Henriksson digiarkiv: Tal, annonser, kolumner, Valannonser	2007-2021		
Annica Tallqvist	Svenska folkpartiet Partidagsprotokoll digitalt	2021		
Åsa Laukonlinna Inge Blomander	Finlands Seniordansförbund Protokoll mm verksamhet	1985-2021	24	1,44
Margit Enroth / Svenska Ungdomsklubben	Fotoalbum 1994-2016, kuvert med fotografier (kopior?), ett från 1954, enstaka handlingar från jubileumslunch 2006	1954-2016		0,03
Peter Storgård / Marianne Storgård	Närpes Marthaförening prokoll mm 1910-2022	1910-2022		0,25
Johanna Aminoff / Kristina Häggblom	Mittenförbundet Info mm			0,10
Eva Stockmann	Publicistförbundets tidning Valborgs-Lucifer, tubscarf Nils Torvalds 2019, liten påse med Svenska dagen märken, 3 nummer av "Svenska Nattbladet" och 1 nummer av "Svenska Hwappbladet" (Hankens tidningar)	1959-2019		0,02
Svenska folkpartiet Vasa kansli /Antonia Prinsén	Sfp i Vasa valkrets, Sfp i Österbotten, valmaterial olika val 2007-2021, kretsstyrelseprotokoll 2014-2019 kretsmötesprotokoll 1996-2012, samkommunala förhandlingar 2009, 2013, 2017, foton oidnetifierade och 1960-	1960-2019		0,38
Mari Pennanen	Förbundsarenan protokol korrespondens verksamhet 2015-2019	2015-2019	5	0,305
Utgivareföreningen för Astra	Astra nr 1-4 2022 3 st	2022		0,04
FSH	Finlands svenska hembygdsförbund Hembygden 4 nr 2022	2022		0,005
SKS	Svenska Kamratförbundet vid Statsjärnvägarna Signalen 3 nr 2022	2022		0,005
Svensk Ungdom	Liber 3 nr 2022	2022		0,03
Hem och Skola	Hem och Skola nummer 4	2022		0,005
Pensionärsförbundet	God Tid (inte komplett årgång)	2022		0,02
	SUMMA hm			14,20

Utvärdering: Föreningens digitala arkivering – nu och för framtiden

Lena Karhu, arkivchef, Svenska centralarkivet - 16.3 kl. 13-15 & 31.3 kl. 9-10.30

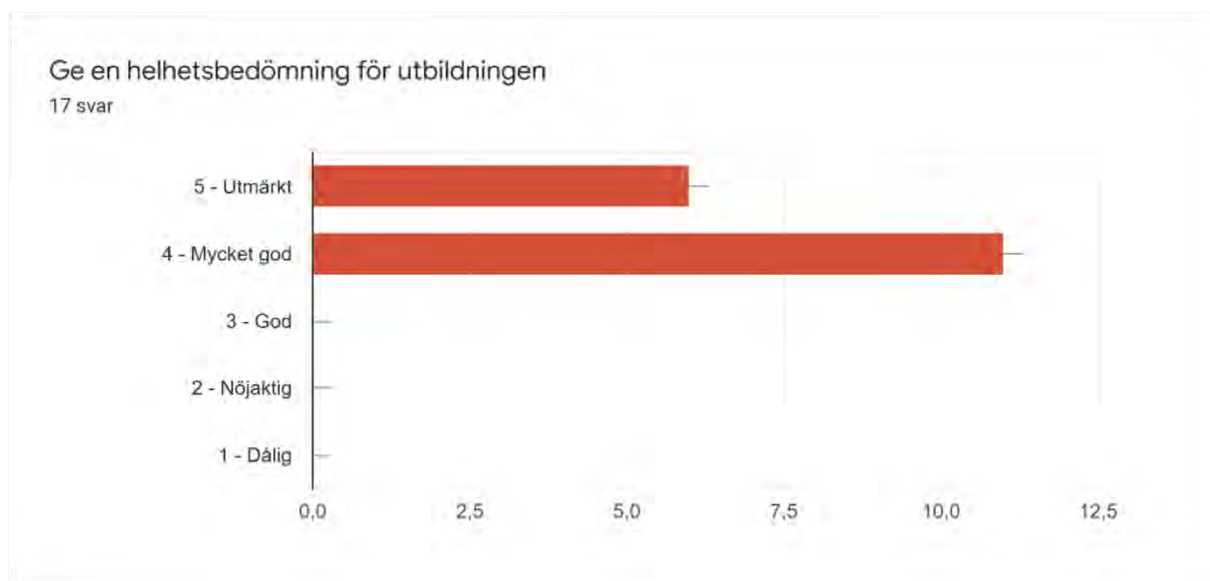
Efter att ha deltagit i utbildningen har du lärt dig om:

- Varför det är viktigt att arkivera
- Hur traditionell arkivering ser ut
- Hur den digitala arkiveringen kan ordnas i föreningen.

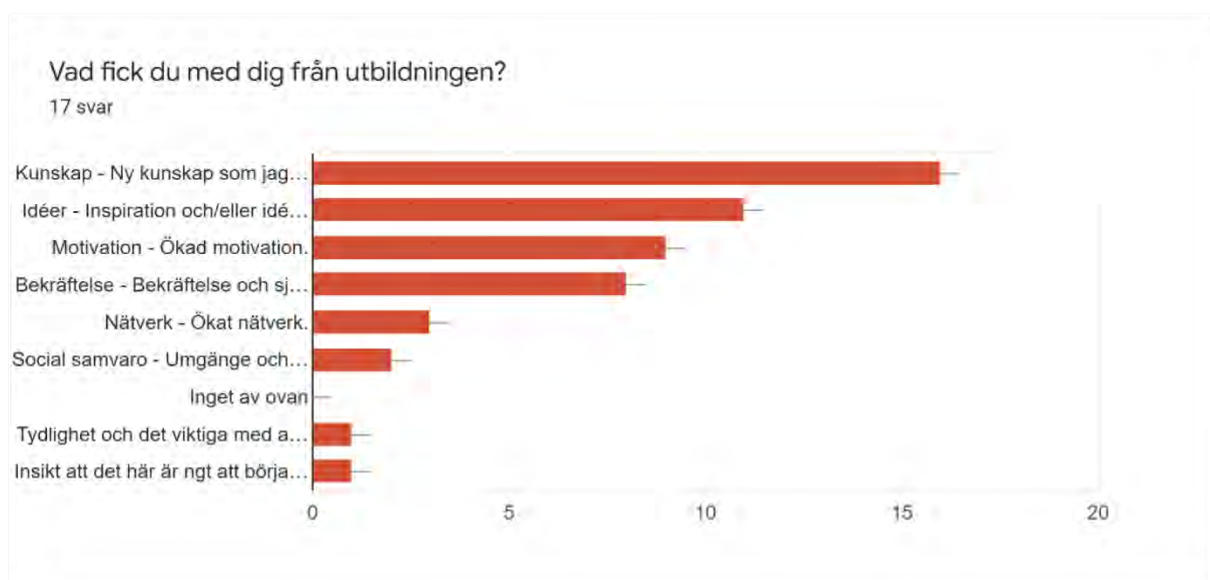
Antal anmälda deltagare: 40

Antal svar: 17

Antal svarande %: 42,5

6 + 11

16 + 11 + 9 + 8 + 3 + 2

Öppna svar:

- Tydlighet och det viktiga med arkivering
- Insikt att detta är något jag behöver ta på allvar i föreningen

Hur planerar du använda dig av det du lärt dig under utbildningen?

14 svar

- Det gäller att börja på så fort som möjligt, så att det blir av och inte glöms bort.
- Jag måste arkivera mitt material både i jobbet och även filer som jag har i min egen dator.
- Bättre arkivering av olika förenings material
- Att ordna upp föreningens arkiv, inventering och sedan ha en rutin som underlättar fortlöpande arkivering.
- Se över vår egen arkivering
- Ta upp saken till diskussion i föreningens styrelse
- Genomför vår arkiveringsprojekt
- Försöker få ordning på arkiveringen i föreningen. Arkiveringsplan är det första vi skall göra.
- göra en arkiveringsplan
- Spara ner dokument från molnet
- Ta tag i arkiveringen
- Kommer att använda det i min uppgift som sekreterare för styrelsen och anställd för en förening. Hjälper mig att veta vad som ska sparas och att eventuellt våga sortera i arkivet.
- Måste helt konkret ta itu med föreningens mappar och dokument inom en nära framtid
- Starta upp den digitala arkiveringen för Skärgårdsmuseet.

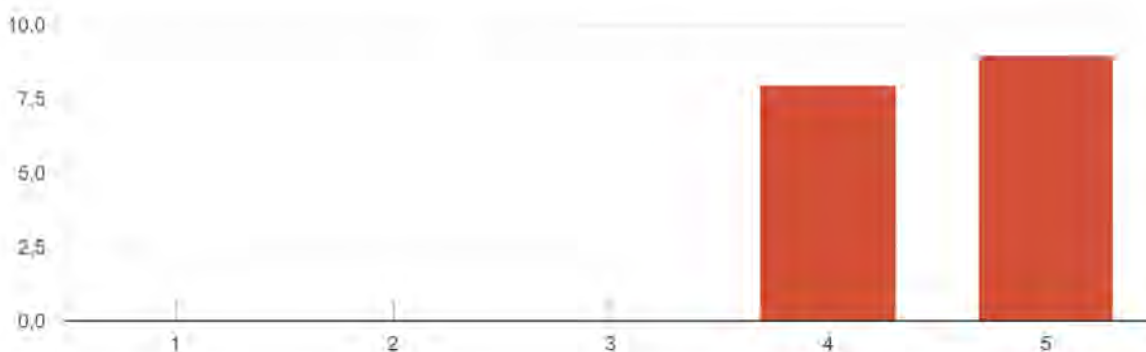
Vad skulle du vill lära dig mera om?

6 svar

- hur lyckas arkivera fotografier som är i pappersformat så färgerna bibehålls
- Nu nästa steg är att kontakta centralarkivet alt. lokalt för att sätta igång med det praktiska. Men lära oss mer om just hantera material, framöver dokumentation och bilder också utifrån GDPR perspektivet. Vad kan vi spara? Hur spara för att ha en historisk sammanhang om tex namnlistor mm inte ska sparas pga GDPR, hur kan arkivera föreningens medlemmar?
- Arkivering av video, lösning på platser m.fl.
- Praktiska övningar med att konvertera filer, exempel på bra yttre arkiveringsenheter
- PDF-a
- Tekniken

Hur fungerade det praktiska upplägget? (Distans, tidpunkt, uppdelning i flera delar mm.)

17 svar

4+5

Eventuella kommentarer till upplägget

3 svar

- Uppdelning är bra, väntar med spänning på "den konkreta delen" också

- Det var väldigt bra. Dragaren talade tydligt och besvarade alla frågor. Att ha två ggr så att man fick fundera på frågor var också ett bra sätt att låta deltagarna sätta sig in i ämnet.
- Om man inte kan delta i 31.3. workshops skulle det vara roligt om det tillfället skulle bandas så att man kan titta på det senare.

Hur kunde man ytterligare utveckla utbildningen?

2 svar

- Jag tyckte att utbildningen var bra, jag kanske skulle ha velat ha rekommendationerna och dyligt genast skrivna i chatten.
- Ge konkreta exempel, visa hur ett digitalt arkiv ser ut på skärmen.

Övriga hälsningar eller kommentarer

6 svar

- Mycket lyckad kurs!
- Tack för möjligheten! Väldigt nyttigt.
- Tack för en bra kurs!
- Mycket bra föreläsning!
- Tack för en mycket kompetent föredragshållare
- Mycket bra upplägg och pedagogisk föreläsare. Mycket intressant och givande!

HISTORIA

VAR ÄR KVINNORNA I ARKIVET?

5,44% av Svenska centralarkivets alla hyllmetrar; förenings-, organisations-, och personarkiv är kvinnoarkiv. Av 76 personarkiv innehåller enbart 10 politiskt aktiva kvinnor – det är 13 procent.

TEXT: HELENA KAJANDER

FOTON: SVENSKA CENTRALARKIVET

Hos Svenska centralarkivet började en väckarklocka ringa då man räknade kvinnomaterial. Tretton procent av personarkiven som är förvarade hos centralarkivet består av kvinnliga politiker – en siffra som inte motsvarar det kvinnliga politiska engagemanget i vår historia. Det är på tiden att vi samlar in material som belyser kvinnors arbete inom politiken – inte enbart kvinnor på ledande-poster men också det arbete som görs inom lokalavdelningarna och på gräsrotsnivå.

Varför behövs de kvinnliga personarkiven? Det som inte arkiveras i dag kommer inte att finnas tillskrivet i lokalavdelningars egen historia och inte heller tillgängligt för forskare i framtiden. Personarkiven kan ge liv åt historien då en historik skrivs, de ger en mångsidig bild av samhället och har värde inte bara för politisk forskning utan också kultur- och socialhistorisk forskning, lokalhistoria och släktforskning. I dag förvränger antalet kvinnoarkiv bilden av samhället ur ett historiskt perspektiv. Svenska centralarkivet ska nu råda bot på problemet: insamlings-

projektet "Mera kvinnor till arkiven!" tar vid.

Svenska centralarkivet grundades 1976 för att bevara Svenska folkpartiets, Svenska Kvinnoförbundet, Svensk Ungdom och Svenska Kulturfondens arkiv. I arkivets stadgar står det skrivet att Svenska centralarkivet finns till för alla finlandssvenska föreningar i Finland. Det gör det möjligt att korsforska i arkivet – samma människa kan finnas i såväl Svensk Ungdoms som Svenska Studenternas Intresseförenings arkivsamlingar. I Svenska centralarkivet finns följande kvinnors arkiv som har koppling till Svenska folkpartiet och Svenska Kvinnoförbundet; **Ulla Achrén, Ebba Aschan, Eva Biaudet, Christina Gestrin, Signe Lagerborg-Stenius, Elisabeth Rehn, Kristina Roos, Astrid Thors, Christina Yrjölä-Lindgren och Ebba Östenson.**

Har du varit eller är du aktiv i någon lokalavdelning vars arkiv finns hos Svenska centralarkivet – eller har du material eller historier du skulle vilja arkivera. Vi listar en guide för dig:

HURDANT MATERIAL SKA DU ARKIVERA:

Allt som belyser din verksamhet inom din förening och annan politisk verksamhet och förtroendeuppdrag – tex en kort biografi /CV där du berättar om hur du blivit intresserad av att vara aktiv i just den lokalavdelningen du verkat inom. Ingens arkiv är för litet för att sparas – ett arkiv kan vara en mapp på 2,5 cm och ändå vara värdefullt att bevara. Personarkivet kan innehålla korrespondens, tal, dagböcker, kalendrar med information, artiklar, klipp, foton, program, inbjudningskort, reseprogram, valmaterial mm. Man kan spara både analogt (i pappersform) och digitalt material. Videor och ljudfiler går också bra. Glöm inte att arkivera dina viktiga inlägg på sociala medier. Fyll gärna i frågeformuläret så får vi bakgrundsfakta till arkivet. Har du inget du vill överlåta till arkiv-

et så kan du skriva ner minnen i frågeformuläret. Vill du bli intervjuad ta kontakt med oss på arkivet. Har du digitalt material? Det tar vi också emot! Se instruktioner på vår hemsida eller kontakta oss. I överlåtelseavtalet får du själv bestämma hur/när/vad forskarna får studera. En del av arkivet kan ha användarbegränsning. Är det inte en fantastisk tanke att din dokumentation av nutiden kommer att användas av framtidens forskare och historieskrivare?

Mera information hittar du på Svenska Centralarkivets webbsida, svenskacentralarkivet.fi

ARKISTOT

Svenska centralarkivet muutti vuonna 2020 maamyyrän kortteliin...

**Pekka
Lähteenkorva**
Arkistonjohtaja
UKK-arkisto

Kuin varkein on Svenska centralarkivet muuttanut perinteisistä tiloistaan Simonkentältä Kansallisarkiston viereen, Kruunuhakaan. Vanhat helsinkiläiset muistavat tässä maamyyrän korttelissa, Snellmaninkatu 13:ssa sijainneen kauniin kivitalon. Me 1980-luvulla junantuoneet heinähatut taas ihmettelimme Niilo Kokon 1957 valmistunutta modernia toimistotaloa, joka poikkeaa täysin aristokraattisporvarillisen naapurustonsa arkkitehtuurista. Katutasosta löytyvät Sca:n uudet, käytännölliset toimitilat.

Arkistonjohtaja Lena Karhu – miksi Sca muutti ydinkeskustasta ja kuinka koronaepidemia on vaikuttanut toimintaanne?

Jouduimme muuttamaan Simonkadulta keväällä 2020, sillä kiinteistö oli menossa remonttiin. Uusi omistaja oli kansainvälinen kiinteistösiirtoyhtiö Blackstone ja kohteen tulevaisuus oli hämärän peitossa. Muutto meni jännittäväksi, koska se tapahtui juuri kun koronavirus oli ruvennut leviämään Suomessa ja maahan julistettiin poikkeusti-

la. Arkisto suljettiin asiakkailta ja laulutaiteenopiskelija Emma Kajander ja minä olimme koko kevään vuorotellen paikan päällä vanhassa makasiinissa järjestämässä ja pakkaamassa mappeja muuttokuntoon. Kävimme huolellisesti läpi vanhaa aineistoamme ja seuloimme sitä tehokkaasti. Arkistonhoitaja Helena

Kajander suunnitteli muuttoa etätyönä. Arkistoa meillä on lähemmäs 990 hm ja saavutamme ensimmäisen hyllykilometrimme 1.11.2022 mennessä, jolloin on kulunut 45 vuotta arkiston avaamisesta tutkijoille!

Muutto tapahtui myös ikkunoiden kautta, koska ovi oli liian kapea. Kuva: Helena Kajander.

Aivan pandemian alussa, kun Suomessa oli todettu vasta vähän koronavirusta, ryhdyimme Sca:ssa toimenpiteisiin tartuntariskin vähentämiseksi. Helena Kajanderilla on myös terveysalan koulutus ja hän ymmärsi, miten on toimittava poikkeuksellisessa tilanteessa. Ryhdyimme käyttämään maskeja jo silloin kun niitä ei yleisesti suositeltu. Muuton aikana aivan kaikki käyttivät maskeja ja käsidesiä menivät litroitain. Sijoitus kannatti – arkiston henkilökunta ja muuttofirma Muuttohaukkojen työntekijät pysyivät terveisinä! Meidän kaikkien positiivista asennetta työhön ei voi kuin kiittää! Keväällä 2020 tuli treenattua lihaksia hyvin. En uskaltautunut epidemian vuoksi käyttää julkista liikennettä, joten pyöräilin töihin. Työpäivän aikana ei ehtinyt hirveän paljon huilata, ja sitten oli taas edessä fillarointimatka kotiin. Päivittäin kilometrejä kertyi ainakin 20!

*Millaisin henkilöresurssein toimitte?
Kuinka kokoelmanne mahtuvat uusiin,
Kuinka digitointi on vaikuttanut ja
oletteko tyytyväisiä uusiin tiloihinne?*

Korostin Failin haastattelussasi (Faili 4/2016), että panostamme pitkiin työuriin. Meitä on edelleen samat kolme kokopäiväistä työntekijää: Helena Kajander, filosofian maisteri Viktor Rantala (järjestää aineistoja ja hoitaa asiakaspalvelua) ja arkistonjohtaja Karhukaan ei pakene huoneeseensa punaisen valon taakse, vaan tekee kaikkea mahdollista. Nuorisotyövoimaa tarvitsemme täydentämään osaamistamme: Emma Kajander digitoi, somepostaa ja suunnittelee sekä kuvaa videoita. Tietojenkäsittelytieteen opiskelija Inkeri Ahlström järjestää aineistoja, auttaa aineiston huoltotoimenpiteissä ja hum. kand. Christina

Uusi arkistonmuodostaja: puheenjohtaja Kent Ketomäki luovutti noin 2,5 hm Helsingfors svenska lärarföreningin arkiston. Tässä hän kertoo aineistosta Lena Karhulle. Kuva: Helena Kajander.

Snellman tekee haastatteluja sekä järjesty- ja luettelointityötä.

Emme joutuneet muuttamaan hirveän kauas, uudet tilat ovat Kruununhaassa, Snellmaninkatu 13:ssa ja vuokranantajamme on Svenska Litteratursällskapet i Finland (SLS). Hienoa on, että arkistoholvi oli ihan uusi ja se rakennettiin vastaamaan tarpeitamme. Simonkadun makasiinissamme oli tilaa 900 hm liukuhyllillä, uusissa tiloissamme on 1133 hm liukuhyllillä sekä 54 hm kiintohyllillä. Kasvuvaraa ei siis ole valtavan paljon! Kaikkea emme saaneet: julistelaatikostomme eivät mahtuneet uusiin tiloihin, joten ne vietiin Herttoniemen etämakasiiniin, josta vuokraamme säilytystilaa Kansan Arkistolta. Aluksi näytti siltä, että meillä ei olisi ollut hissiä makasiinitasoon asti ja olisimme

joutuneet kantamaan kansiot sylissä rappusissa. Totesimme, ettemme siinä tapauksessa voi muuttaa tänne. Meitä kuultiin ja SLS kaivautti ”som en mullvad” (maamyyrän) tavalla hissikuilun makasiinikerrokseen. Hissi on tosin aika pieni ja vanha arkistokärrymme ei siihen sovi, mutta nokkakärryt ja timmissä kunnossa oleva arkistotoimihenkilö mahtuvat kyytiin. Erikoista muutossamme oli, että jotkut meidän kalusteemme eivät mahtuneet ovesta sisään uusiin konttoritiloihin. Niinpä ne otettiin sisään työhuoneiden suurten ikkunoiden kautta – onneksi toimitilamme sijaitsevat katutasossa...

Uudet konttoritilamme ovat pienemmät kuin Simonkadun jugendlinnassa ja kesti vähän aikaa tottua varsinkin siihen, että täällä on niin paljon matalampi huonekorkeus

Elisabeth Rehn kertoo arkistoaineistostaan Lena Karhulle, joka äänittää keskustelun. Kuva: Helena Kajander.

kuin vanhoissa tiloissamme. Meillä on täällä kolme tarpeisiimme remontoitua työhuonetta, tutkijahuone, johon mahtuu 2–3 tutkijaa samaan aikaan sekä open concept kitchen, jossa yhteen tilaan on yhdistetty keittiö, kirjasto ja kokoushuone – eikä hukkaneliöitä ole laisinkaan!

Kätevää on, että naapureinamme on monta muuta arkistoa (SKS, SLS, Kansallisarkisto ja Brages Pressarkiv) sekä Kansalliskirjasto ja Helsingin yliopisto. Tästä tullee synergiahyötyä asiakkaille, kun palaamme ”vanhaan normaaliin” ja pystymme käymään paikan päällä arkistoissa. Tieteiden yö ja Arkistojen päivä -tapahtumissa – toivottavasti niitä on jatkossa! – voisi järjestää kiertokävelyitä tutustumaan eri arkistoihin ja arkistoväkeenkin. On meillä käynyt asiakkaitakin: Vuonna 2019 tutkijoita oli 174 joista 103 kävi Simonkadun tiloissamme ja vuonna 2020 koronaluvut olivat 190, joista

45 tutkijaa saapui tutkijasaliimme. Etäpalvelu siis lisääntyi.

Entä digitointi, koronan erityisvaikutukset ja kuinka Sca:n kansainväliset yhteydet voivat?

Kun poikkeustila julistettiin ja arkisto suljettiin, rupesimme heti suunnittelemaan, miten voisimme asiakaspalvelua ja koulutusta ja neuvontaa etänä ja tehdä töitä näkyyden eteen. Olimme jo kauan ennen pandemiaa tehneet aktiivisesti verkkonäyttelyitä ja julkaisseet Facebookissa esimerkkejä aineistoistamme ja kertoneet ajankoh- taista arkistosta. Otimme myös Instagramin käyttöön ja aloitimme blogikirjoitusten sarjan. Blogimme on minusta hieno ja olen siitä ylpeä. Kerromme työstämme arkistossa ja olemme pyytäneet tutkijoitamme ja eri yhteistyökumppaneitamme kirjoittamaan meille tietoiskuja tutkimuksistaan ja projekteistaan. Mielestäni on tärkeää saada nä-

kyville myös se hiljainen ja näkymättömän taustatyö, jota me arkistoissa teemme sitä varten, että joku tutkimus, dokumenttielokuva, lehtiartikkeli, kirja jne. on syntynyt. Koska tutkijahuoneemme on pieni, otamme toistaiseksi vastaan vain yhden asiakkaan kerralla ja työpöytä pitää varata etukäteen. Olemme myös kannustaneet arkistonmuodostajiamme dokumenttoimaan ja ottamaan talteen kattavasti tietoa korona-ajan toiminnasta, sekä miten poikkeusoloihin reagoitiin ja toimintoja sopeutettiin. Kuvasimme uusista tiloistamme esittelyvideon ja voimme näyttää sitä koulutuksissa, joten osallistujat pääsevät virtuaalisesti meille.

Olemme toimineet aktiivisesti myös somessa ja nettissivuillamme, mikä on epäilemättä vaikuttanut siihen, että olemme saaneet uusia arkistonmuodostajia. Viime vuosina on kokoelmiimme tullut suuria suomenruotsalaisia toimijoita: Svenska folkskolans vänner, Finlands Svenska

Hembygdskförbund ja Svenska Lantbruksproducenters Centralförbund.

Digitoinme hallitusti aineistoamme kysynnän mukaan ja samalla kun teemme nettinäyttelyitä tai huomioimme esimerkiksi jotain tiettyä merkivuotta. Vuonna 2021 skannasimme esimerkiksi kokoelman "Ålandsfrågan" Ahvenanmaan 100 vuotisen itsehallinnon kunniaksi. Tutkija pyysi tätä aineistoa ja samalla saatiin tämä ainutlaatuinen aineisto digitoitua. Kokoelmassa on maailmankuulun suomalaisen sosiaaliantropologi Edward Westermarckin kirjeenvaihtoa. Westermarck kuului Suomen delegaatioon Kansainliitossa ja hän korosti Ahvenanmaan yhteenkuuluvuutta

Suomen kanssa. Digitoimista tehdään paljon tutkijoita ja asiakkaita varten ja saamme samalla sekä arkistotietoa. Strategianamme on, että digitoinme koko ajan hallitusti, mutta emme näe, että tähän pitäisi laittaa kaikkea työaikaa, koska digitointi on hidasta ja se vaatii paljon valmistelua, eikä sähköinen säilyttäminen ole mitenkään halpaa. Skannattuihin ovat julistekokoelma, äänitteitä (säilyvyyden turvaamiseksi), valokuvia ja jonkin verran paperiasiakirjoja. Pienenä uutisena kerron, että Sca on liittynyt YKSA-arkistojen joukkoon ja tulemme kehittämään toimintaamme tälläkin saralla!

Olen pitänyt etänä muutaman koulutustilaisuuden arkistoinnista ja varsinkin sähköisen aineiston arkistoinnin koulutukselle on ollut kysyntää. Tulevaisuudessakin on jo kustannussyistäkin järkevää hyödyntää etäkoulutusta. Monella arkistonmuodostajamme on paikallisyydistyksiä sekä Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa että Pohjanmaalla ja heidän henkilöstönsä voi osallistua koulutukseen kotoa käsin. Uusia luovutuksia otamme terveys- turvallisesti vastaan. Aineistojen luovuttajat ajoivat sisään pihalle ja me lastasimme laatikot, pussit ym. arkistovaunulle. Valmiiksi järjestetty aineisto voidaan kuljetuttaa suoraan arkistomakasiinitasolle.

Helena Kajander järjestämässä Helsingfors svenska lärarföreningin arkistoa. Kuva: Inkeri Ahlström.

Korona tietenkin haittaa dramaattisesti kansainvälistä toimintaamme. Osallistuin 2019 Föreningen Sveriges Länarkivarier -yhdistyksen konferenssiin Uppsalassa ja raportoin Suomen tilannetta sähköisten arkistojen vastaanotosta ja säilyttämisestä (KDK, PAS, Finna). Esittelin myös valtionapujärjestelmäämme ja Yksityisten Keskusarkistojen toimintaa. Meillä Sca:ssa kävi myös

vierailulla ryhmä arkistonjohtajia Ruotsista ja esittelimme heille paitsi omaa toimintaamme niin myös yleisesti arkistokenttää Suomessa. Nyt seuraamme aktiivisesti toisiamme somessa ja olen Helenan kanssa pandemia-aikana osallistunut ruotsalaisten arkistojen järjestämiin mielenkiintoisiin webinaareihin, joista olemme saaneet hyviä vinkkejä omaan toimintaamme. Toivon,

että epidemia voitetaan ja pääsen matkustamaan Pohjoismaisille arkistopäiville Tukholmaan syyskuussa 2022!

Sca on myös ICA:n jäsen ja menin viime vuonna mukaan ICA:n SAHR-jaostoon (Section on archives and Human Rights). Minusta oli hienoa huomata, että tällainen jaosta on olemassa, kun itse olen ollut Amnestyn jäsen melkein 30 vuotta. On ihanaa pystyä yhdistämään kaksi kiinnostukseni kohdetta: arkistot & ihmisoikeudet!

Sitten vielä loppuun kielikysymys. Hyvät kotisivunne ovat enbart på svenska – hätäinen kävijä etsii painiketta ”suomeksi”. Uskaltaako vaatimattomalla kouluruotsilla varustettu tavallinen fennougri saapua arkistoonne?

Sca:n aineistot ovat tietysti ruotsiksi ja jos niitä haluaa tutkija niin jonkun verran pitää osata ruotsia. Mutta mielellämme hoidamme asiakaspalvelua myös suomeksi! Tervetuloa tutkimusmatkalle Sca:n kokoelmiin!

Linkejä:

<https://svenskacentralarkivet.fi/>

<https://www.facebook.com/Svenska-centralarkivet-234117959949733>

<https://www.instagram.com/svenskacentralarkivet/>

Inkeri Ahlström työntää muuttokärryllistä tutkittavaa kapealla makasiinikäytävällä. Kuva: Helena Kajander.

LABORATORIUM FÖR FOLK OCH KULTUR

EN KULTURVETENSKAPLIG TIDSKRIFT

ATT STÖDA PRIVATARKIVEN ÄR ATT INVESTERA I FRAMTIDEN

1 juli, 2022 **Lena Karhu & Helena Kajander**

Under hösten 2021 hotades de statsunderstödda privata centralarkiven av en drastisk nedskärning av statsbidraget. Hotet avväjdes för år 2022. Men inför år 2023 är allt öppet igen. Att hotet uppstod föranleder några reflektioner kring arkivens betydelse för samhället. Är det värt att satsa skattepengar på privatarkiv?

I offentligheten debatterades under hösten Undervisnings- och kulturministeriets förslag om en nedskärning på 10,9% av bidraget till förmånstagarna av Veikkaus tipsvinstmedel för år 2022 jämfört med 2021. Särskilt den planerade minskningen av statsbidrag till kultur och idrottssektorn väckte mycket uppmärksamhet. Mindre diskussion väckte förslaget att skära ner drygt 28% av bidraget till de elva privata centralarkiven. Dessutom skulle bland andra Musikarkivet, som får behovsprövat statsbidrag, drabbas av en lika stor nedskärning.

Arkiven är en del av samhällets demokratiska och kulturella infrastruktur. Det här glöms ofta bort, verkar det som i alla fall, då det gäller finansieringen. Arkiven ses bara som någon form av lagerutrymmen med onödiga fastighetsutgifter. Vi på arkiven gör oftast vårt viktiga arbete i det tysta och framhåller sällan oss själva. Vi gör det som vi finns till för och tjänar hela samhället fast det inte är vi som direkt syns utåt utan det som skapas och görs på basen av våra samlingar och vårt arbete. Särskilt oroväckande var ministeriets motivering till den stora nedskärningen av just arkivens andel, uttryckt i ett pressmeddelande 12 oktober 2021:

”Vid allokeringen av nedskärningarna har man beaktat verksamhetens forskningspolitiska betydelse och den betydelse som avkastningen av penningsspelverksamheten har för förmånstagarens finansiering som helhet.”

När ministeriet bedömer att privatarkivens statsbidrag kan skäras ner med nästan 30% utan att det har någon större forskningspolitisk betydelse, eller att statsbidraget inte är en avgörande del av privatarkivens finansiering, väcks frågan om Undervisnings- och kulturministeriet överhuvudtaget känner till privatarkivens verksamhet, livsvillkor och betydelse för samhället? Det kan således vara viktigt att känna till bakgrunden till att också privatarkiv får statsbidrag för att kunna bedöma systemets värde för hela samhället.

Lagen och statsbidraget

Finland har ett internationellt sett unikt system med statsbidrag till en del privata centralarkiv som samlar in och bevarar privat arkivmaterial. Diskussioner kring att det behövdes en uppryckning kring insamling och bevarande av privatarkiv fördes åtminstone från första hälften av 1960-talet. Ett kommittébetänkande kring en lag om statsbidrag till privatarkiv utkom 1971. I betänkandet motiverades lagförslaget med att man också med statliga medel ville stöda och effektivisera bevarandet av privat arkivmaterial som hade betydande värde för kulturarv och vetenskap.

Då insåg man värdet för hela samhället i att understöda också arkiv med privat material gällande bland annat föreningsverksamhet, idrott och företag. Det hade redan betydligt tidigare grundats arkiv för politiska partier och folkrörelser. Det socialdemokratiska partiet var först ute då Arbetararkivet grundades år 1909, det är det äldsta folkrörelsearkivet i Finland.

Den 1 januari 1975 trädde lagen om statsbidrag för arkiv av privat karaktär (998 / 1974) i kraft. Enligt lagen beviljades statsbidrag till 80% av de faktiska och godtagbara utgifterna, till vilka räknades fastighets- och löneutgifter samt materialkostnader. I den år 2006 uppdaterade Lagen om statsbidrag till privata arkiv ändrades formuleringen till att statsunderstödet kunde uppgå till "högst 80%". Riksarkivet fungerar som statsbidragsmyndighet.

Idag finns det elva privatarkiv som får statsbidrag av permanent karaktär i enlighet med lagen. Privatarkiven upprätthålls av föreningar eller stiftelser. Nio arkiv; Arbetararkivet, Centerns och landsbygdens arkiv, Centralarkivet för Finlands näringsliv, Det borgerliga arbetets arkiv, Finlands Idrottsarkiv, Folkets Arkiv, Svenska centralarkivet, Tjänstemannaarkivet och Urho Kekkonens arkiv beviljas högst 80% bidrag av de av Riksarkivet godkända utgifterna. Två arkiv, Svenska Litteratursällskapets arkiv och Finska litteratursällskapets arkiv beviljas 100% bidrag, vilket motiverades med deras dokumentations- och insamlingsverksamhet och med att deras verksamhet redan före lagen stiftades hade finansierats med statsbidrag. En del andra privatarkiv, till exempel Musikarkivet, beviljas behovsprövat statsbidrag.

I praktiken utgör statsbidraget ändå bara cirka 50–70% av arkivens finansiering. Resten ansöks från fonder, stiftelser, företag och andra privata aktörer. Det innebär att samhället, det vill säga inte bara forskningen, utan alla medborgare, får hela nyttan av arkivens verksamhet samtidigt som bara en del av finansieringen sker med statsbidrag.

Förutsättningar för att privatarkiven ska få statsbidrag är att de har av Riksarkivet godkända arkivutrymmen, en tillräcklig personal och att arkivmaterialet som förvaras i arkivet till väsentliga delar ska vara tillgängligt för forskare och andra som behöver det, samt att arkivet har en organiserad forskarservice. Det här är förutsättningar som hotas ifall arkiven drabbas av stora nedskärningar som oundvikligen leder till att arkiven blir tvungna att permittera och till och med säga upp personal.

Lena med flyttlådor, på väg att hämta arkivmaterial. Foto: författarna.

Användningen av material och förteckningar i ett privat arkiv med statsunderstöd är avgiftsfri i arkivets utrymmen och nättjänster. För övrig service kan arkiven, enligt lagen, ta ut skäligen avgifter. Arkiven kan ta betalt för till exempel kopior, postningsavgifter och liknande. Men i övrigt måste alla ha samma rättigheter och möjligheter att forska i arkiven och använda arkivmaterialet oberoende av ekonomiska förutsättningar. Till exempel skolelever, studerande och släktforskare ska ha samma möjligheter att använda arkiven som akademiska forskare som kanske får finansiering inom ett forskningsprojekt. Även arkivens etiska principer som antogs år 1996 av arkivens internationella samarbetsorgan, International Council on Archives, fastställer att alla forskare och arkivbildare ska behandlas lika och den principen har vi privatarkiv alltid värnat om i all verksamhet.

Kostnadseffektiva privata arkiv

En internationell utvärdering från år 2006 kom fram till att systemet med privata statsunderstödda arkiv blir förmånligare för samhället än om till exempel Riksarkivet skulle ansvara för hela det fält av privat arkivmaterial som de privata centralarkiven och andra statsunderstödda arkiv nu ansvarar för. I undersökningen konstaterade man att:

"active and motivated collecting and reference services of interest groups and voluntary workers entail a level of service which if provided by a state organization would probably cost much more."

(International Evaluation of the National Archives Service of Finland, Publications of the Ministry of Education, Finland 2006:5)

Hur förmånligt det de facto är för samhället att understöda privatarkiven visas genom att då Veikkaus vinstmedel för år 2021 totalt var ca 776 miljoner euro så var statsbidraget för alla elva privata centralarkiv cirka 5,6 miljoner euro. Med andra ord en liten del av momentet vetenskaper (moment 29.40.53) som totalt var ca 76 miljoner. För den summan, kompletterad med arkivens egen andel, bekostas de elva arkivens fastighets-, personal- och verksamhetskostnader. Nyttan får arkivbildarna, forskarna och hela samhället. Arkiven är med andra ord mycket kostnadseffektiva.

Då användningen av statsbidraget granskas använder Undervisning- och kulturministeriet och Riksarkivet ofta begreppet "verkningsfullhet". Skattepengar ska givetvis användas effektivt, men frågan är hur man definierar begreppet "effektivitet" eller "verkningsfullhet" (vaikuttavuus). Men det svåra är att objektivt och rättvist bedöma vilken arkivens "verkningsfullhet" är. Är det mängden mappar som tagits upp till forskarrummet under året? Är det antalet hänvisningar till arkivet i böcker som publicerats under året? Är det hur många hyllmeter material det finns i magasinet? Är det mängden statsbidrag dividerat med den arbetstid som gått åt till ett forskarbesök eller till att ordna upp en viss materialhelhet?

För oss på arkiven är effektivitet det att våra kunder och forskare får det material och den information de söker efter. Om det inte finns hos oss så gör vi vårt bästa för att kunna hjälpa dem vidare till andra arkiv eller söktjänster. Effektivt är det att vi får bevarat dokument som har bevisvärde och historiskt värde, kanske sådant historiskt värde vi idag inte förstår att de har utan som framtida forskare upptäcker i dem. Effektivt är det att vi har tid att diskutera med kunderna och forskarna och samtidigt lära oss själva nytt som vi kan ha nytta av i andra kontakter med arkivbildare och forskare. Ofta kommer forskarna till oss med en beställning på ett visst material och då vi sedan diskuterar mera så visar det sig att vi kan tipsa om mycket mera material som kan vara relevant för hens forskning och frågeställning.

Det finns heller ingen risk för att arkiven kan missbruka statsbidraget. Arkiven redovisar detaljerat för användningen av statsbidraget. Årligen lämnar arkiven in till Riksarkivet detaljerade "arkivens nyckeltal"-sammanställningar över allt arbete som gjorts under året, två gånger per år skickar arkiven in sammanställningar över årsverken. Årligen sänder vi in redovisning med bokslut och verksamhetsberättelse och specificering över utgifter.

De här "nyckeltalen" är ändå mycket grova verktyg för att analysera arkivens samhällsbetydelse. De säger inget om de ofta långvariga kontakterna och diskussionerna som behövs för att bygga upp förtroende inför ett beslut att överlåta ett arkiv till en arkivinstitution. De säger heller inget om de fruktbara diskussioner som arkivarierna för med forskare som kan resultera i att forskaren hittar nya frågeställningar och infallsvinklar och får material hen kanske inte har tänkt på att fråga efter. Samtidigt lär arkivarierna känna forskarsamfundet och vad som forskas om och kan få uppslag på hur man kan öka kontakter till studerande och forskare. Det går heller inte jämföra privat arkivmaterial med myndighetshandlingar som uppgörs efter vissa "standarder" så att ordna privatarkiv är ofta betydligt mera arbetsdrygt och tidskrävande.

Sex av privatarkiven har 2-3 anställda, tre arkiv har 8-11 anställda och två arkiv är större med över tjugo anställda. En nedskärning på närmare 30% skulle oundvikligen innebära uppsägningar och permittering av personalen. Om statsbidraget skärs ned så mycket att arkiven tvingas säga upp personal (från redan knappa personalresurser) kommer mycket av det värdefulla utåtriktade arbetet och stödet av forskning att falla bort. Dessutom försvinner mycket ovärderlig, tyst, kunskap. Flera av privatarkiven sköts av 2-3 personer per arkiv, också med så pass begränsade

personalresurser samlar de in material, ordnar, förtecknar, hjälper forskare och arkivbildare, ger råd och håller kurser, lyfter fram material på utställningar och vid olika evenemang, utbildar sig och samarbetar.

Det räcker inte med att arkiven endast tar emot material som erbjuds, utan i enlighet med arkiv-aktivism eller "arkivism"-tänkandet ska arkivarierna aktivt samla in material för att fylla luckor i arkiven. Det kan gälla kvinnors arkiv, olika minoriteter, medborgarrörelser, fenomen och strömningar i samhället, allt som hittills varit "osynligt" i arkivet eller inte alls arkiverats.

Arkiven måste också i dagens digitala värld ha resurser att vara med där de digitala dokumenten skapas, alltså ge råd och handledning åt arkivbildarna bland annat om vilka filformat som är arkivbeständiga, hur man ska namnge digitala filer och vilken metadata man måste lägga till filerna för att de digitala dokumenten ska kunna bevaras och användas i framtiden och behålla sitt bevisvärde.

Det här är ändå fråga om något mycket större än de enskilda arkiven och deras personal. Det gäller hela samhället och hur mångsidig och mångskiftande bild vi, och kommande generationer har av det. Det gäller bevarandet av kulturarvet, att bevara spåren efter många olika grupper i samhället, det

gäller många forskningsgrenar, det gäller föreningar, organisationer, företag, det gäller en av grunderna i en demokrati och rättsstat, det gäller mänskliga rättigheter.

Idag har de privata centralarkiven totalt över 63 hyllkilometer material som omfattar allt från idrott och företagsverksamhet till intresseorganisationer och politiska partier. Vart och ett av privatarkiven är förvaltare av ett unikt material. De är alltså en av hörnstenarna i en öppen, demokrati och rättsstat som också värdesätter kulturarv och mångfald. Vi kombinerar de enskilda arkivens specialkunskap och kännedom om deras respektive insamlingsområde och breda nätverk genom att med gemensamma krafter lyfta fram arkivens verksamhet och samlingar. Nio privata centralarkiv grundade år 1999 föreningen Yksityiset keskusarkistot – De privata centralarkiven ry för att främja samarbetet mellan arkiven och genomföra gemensamma projekt bland annat gällande digitalisering. Föreningen utser representanter till bland annat den nationella kommittén för UNESCO:s världsmminnesprogram och till Delegationen för privatarkiv.

Lena med YKA på Arkivens dag, Porthania. Foto: författarna.

Svenska arkivföreningen och Svenska centralarkivet

Svenska arkivföreningen (Saf) grundades hösten 1976 för att upprätthålla ett arkiv för finlandssvensk samhällelig och kulturell verksamhet. Föreningens grundare, Svenska folkpartiet och Svenska kulturfonden, beslöt från början att arkivet tar emot finlandssvenska föreningars arkiv överlag. Idag har Svenska centralarkivet, som upprätthålls av Saf, vuxit till en central finlandssvensk aktör som samlar in, bevarar och ger synlighet åt en betydande mängd föreningar och organisationer. Allt från student-, miljö-, pensionärs- och olika intresseföreningar till Svenska folkskolans vänner, Arbetets Vänner, Hem och Skola och Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund. Arkivet tar emot föreningar som verkar i Helsingfors och huvudstadsregionen men vi har också stora arkivbildare på förbunds nivå. Arkivet fungerar som slutarkiv för Svenska folkpartiet, dess systerorganisationer och för Svenska kulturfonden. Det här innebär att hela Svenskfinland är vårt insamlingsområde. För tillfället

har Svenska centralarkivet 393 arkivbildare och den totala mängden arkivmaterial kommer under år 2022 att överskrida en hyllkilometer.

Lena med rullcontainer på gatan.

Foto: författarna.

Svenska centralarkivet har en bred och omfattande verksamhet. Vi är med om att få finlandssvenskt arkivmaterial tillvarataget och bevarat men också satt i användning bland annat genom utåtriktad verksamhet då vi till exempel lyfter fram material på utställningar. Vi har varit med om att utarbeta en nationell insamlingspolicy vars målsättning är att se till att grupper och företeelser i samhället inte förbises vid arkivering. På finlandssvenskt håll samarbetar vi med bland annat Svenska litteratursällskapets arkiv och Åbo Akademis arkiv. Arkiven hänvisar arkivdonationerna till rätt arkiv, med andra ord hjälper vi arkiven att hitta ett hem.

De privata arkiven som samarbete och del i arkivutveckling

Utvecklingen inom arkivbranschen har gått till att det alltmera ligger på arkivbildarens eget ansvar att ordna och förteckna sitt material innan det överläts till ett slutarkiv. Eftersom privata aktörer inte binds av arkivlagen på samma sätt som myndigheter finns därmed en risk att material inte alls bevaras om vi för hårt börjar kräva att också privata aktörer ordnar sitt arkivmaterial själva. Då måste vi på arkiven samtidigt ha tillräckligt med personal för att hålla arkivkurser och ge handledning. Och aktivt hålla kontakt med arkivbildarna för att hjälpa dem att göra upp arkivbildningsplaner och handleda dem att på rätt sätt ordna och förteckna sitt material innan det överläts till ett slutarkiv.

Privatarkiven måste även framöver kunna ha tillräckligt med personal för att ordna och förteckna arkivmaterial, både analogt och digitalt. Det är en av de verksamheter arkiven beviljas statsbidrag för. Vi gör det absolut i sådana fall då det till exempel handlar om en förening som lagts ned eller det inte finns föreningsaktiva och medlemmar som klarar av jobbet mera. Ofta tar föreningar kontakt med oss i det skede de måste avstå från sitt föreningshus eller kansliutrymmen, alltså då det finns risk att materialet går förlorat.

De här kontakterna till arkivbildarna ger oss på arkiven en bred kännedom om vårt insamlingsområde, vilket i vårt fall på Svenska centralarkivet är de finlandssvenska föreningarna. Det här är ovärderlig tyst kunskap som gör att vi bland annat kan ge bra forskarservice. Inom arkivbranschen lyfts nu begreppet "arkivism" från "arkiv-aktivism" fram allt mer. Man kan säga att vi på Svenska centralarkivet hela tiden varit arkiv-aktivister då vi aktivt hållit kontakt med det finlandssvenska föreningsfältet och utnyttjat våra personliga kontakter för att få nya arkivbildare, sprida kunskap om vikten av att just de arkiverar sitt material och strävat efter att fylla luckor i våra arkiv bland annat genom att göra intervjuer och med "rädda protokollen"-kampanjer.

I egenskap av ett arkiv för en språkminoritet har Svenska centralarkivet ett särskilt ansvar för att ta tillvara och lyfta fram finlandssvenska föreningars och aktörers betydelse, inte bara inom Svenskfinland, utan för hela samhällsutvecklingen. Finlandssvenskarna identifierar sig ofta som föreningsmänniskor, och i och med att Svenska centralarkivet har så många finlandssvenska föreningars arkiv finns det många kopplingar mellan materialsamlingarna; personer som varit med i flera olika föreningars verksamhet och föreningar som har samarbetat. Det här gör att forskare kan hitta relevant material hos oss ur många olika samlingar.

På Svenska centralarkivet lyfter vi aktivt fram material från samlingarna för vi vill att allmänheten ska känna till arkivet och att det ska användas. Vi gör utställningar och lyfter fram vårt material i sociala medier, vi deltar i evenemang och stöder forskningen. Vi har gett ett stort bidrag till många av de fina historikerna över finlandssvenska föreningar som utkommit de senaste åren. Om inte deras arkiv skulle finnas bevarade hur skulle de ha kunnat ge ut historiker och visa vilken samhällslig betydelse de haft och har?

Vi arkivproffs jobbar dagligen med att värdebestämma dokument och analysera vår insamlingspolicy. Genom det är vi med om att påverka vad eftervärlden kommer ihåg och vad som glöms bort. Vi strävar efter att fylla luckor i bestånden och analyserar vilka grupper eller strömningar i samhället som inte blivit arkiverade. Arkivarien som aktivist blir än viktigare när det gäller att fånga nya sociala rörelser och nätverk där mycket av aktiviteterna sker på sociala medier.

Arkivbildare föredrar ibland att donera material de uppfattar som känsligt till privatarkiv ifall de inte litar på att myndighetsarkiv tar emot eller förvaltar materialet tillräckligt säkert. Särskilt i ett mångkulturellt samhälle kan det finnas grupperingar med sådan bakgrund att de inte litar på myndigheter och känner sig tryggare med att överlåta sina arkiv till ett privatarkiv. För att få dylikt material tillvarataget är ofta de personliga kontakterna ovärderliga.

Ofta framförs tanken att för att förstå företeelser i dagens samhälle måste vi känna till deras bakgrund och historia. Det här ska vi hålla i minnet då vi värdebestämmer och beslutar om vad som är värt att bevaras och arkiveras idag. Vi ska ge chansen åt kommande generationer att förstå och kunna undersöka och forska i arkivmaterial från idag för att de ska kunna se vad som lett fram till deras samhälle. Då ska vi inte ha som mål idag att arkivera så lite som möjligt för att arkivering inte ska få vara en verksamhet som kostar, utan tvärtom ska vi värna om att få tillvarataget arkivmaterial så brett och mångsidigt som möjligt. För att citera tidigare arkivchefen för Svenska litteratursällskapet, Mikael Korhonen; "kulturarvet kostar och det måste det få göra!". Vi kan inte heller idag veta vilka frågor forskare ställer till materialet i framtiden. Att skära ner arkivens finansiering nu betyder att vi förstör den här möjligheten för kommande generationer.

Framtiden och alternativ

En hotbild mot privatarkivens verksamhet utgör den "effektiverings- och centraliseringshysteri" som genomsyrar dagens samhälle. I samband med försöket att förnya privatarkivlagen på 2010-talet framfördes tanken på att slå ihop privatarkiv. Förslag fanns även på gemensamma utrymmen och gemensam kundservice. Det här föreslås utan att man verkligen tänkt igenom vad det skulle innebära och utan att ta hänsyn till respektive arkivs egenart. Man utgick a priori från att stora enheter är bättre även om det skulle leda till att man slår sönder kunskapen om de egna materialen och arkivbildarna.

Vi på Svenska centralarkivet har till exempel bred kunskap om det finlandssvenska föreningsfältet, dess verksamhet, förändringar och utveckling som återspeglas i arkivmaterialet. Då vi känner fältet känner vi också arkivsamlingen och kan ge bra kund- och forskarservice. Det räcker inte alltid att bara ha förteckning, den säger inte alltid allt om materialet. Därutöver behöver vi ha tillräckligt med personal för aktiv insamling, för att lyfta fram material och jobba för synlighet och utåtriktad verksamhet i enlighet med våra respektive insamlingspolicyn.

De senaste åren har samarbetet och kontakterna mellan arkiven ökat mycket vilket också kräver personalresurser. Arkiven samarbetar bland annat kring den nationella insamlingspolicyn och speciellt frågor gällande digitalisering och system för digital långtidsförvaring och digital forskarservice tar allt mera tid. Både själva samarbetet med arbetsgrupper och möten, samt genom att vi kontinuerligt måste lära oss nytt.

Samarbete sker bland annat inom Arkivens samarbetsnätverk, Samarbete kring en nationell insamlingspolicy, Delegationen för privatarkiv, Arkivverkets delegation, Arkivens Dag kommittén.

Speciellt digitaliseringen, utarbetandet av datasystem och utbildning och handledningen till arkivbildarna om arkivering av digitala dokument tar allt mera tid i anspråk. Vi privatarkiv åtnjuter stort förtroende bland användarna, forskarna och arkivbildarna tack vare vår yrkeskunskap och för vår jämlika och opartiska verksamhet. Arkiven överlag åtnjuter ett brett förtroende i samhället fast vår verksamhet inte är lika synlig i människors vardag som verksamheten på bibliotek och muséer.

Helena kryper på golvet vid utställning. Foto: författarna.

Arkiven behöver allierade!

Från 1.1.2024 överförs Veikkaus Ab:s vinstmedel till staten som icke-öronmärkta allmänna medel. För åren 2024-2026 minskar Undervisnings- och kulturministeriets andel av Veikkaus vinstmedel med 8 miljoner euro. Fast den drastiska nedskärningen av arkivens statsbidrag på närmare 30% inte förverkligades så finns det en stor risk att privatarkivens statsbidrag minskar de närmaste åren.

Det är naturligtvis betydligt sundare om privatarkiven finansieras från den normala statsbudgeten istället för av spel- och tipsvinstmedel. Det skulle också visa att vi privatarkiv är en lika värdefull del av samhället som övriga sektorer som finansieras från statsbudgeten. Arkivens verksamhet får inte vara beroende av politiska konjunkturer och nivån på statsbidraget bör hållas stabilt och förutsägbart på längre sikt än en valperiod. Redan diskussionen om minskande resurser för arkiven kan leda till att donatorer inte längre litar på att privatarkiven i framtiden har möjligheter att förvalta deras värdefulla material. Det kan i sin tur leda till färre donationer och därmed mindre material som står till forskningens och allmänhetens förfogande.

Trots den osäkra finansieringen är det mycket intressant på gång. Nya möjligheter och redskap utvecklas genom bland annat teknologiska innovationer. Arkivpedagogik, crowdsourcing och hjälp med att identifiera foton blir allt vanligare. Kulturarvet uppskattas fortsättningsvis och på nya sätt som resurs i lärande, social sammanhållning, hälsa, välbefinnande och bildning. Så även i kulturella och kreativa näringar och kulturturism. Inte bara forskare och arkivbildare har ett intresse för arkiven utan tänk på alla TV-program, dokumentärer, aktualitetsprogram, reportage, tv-serier och filmer som hämtat inspiration och kunskap från arkiven!

Även om de privata centralarkivens finansiering kommer från momentet "vetenskaper" betyder det ju inte att vi bara har betydelse för vetenskaplig forskning. Arkiven har en stor betydelse för många sektorer i samhället, bland annat idrott, företag, alla typer av föreningar, minoriteter, folkrörelser, media, film och litteratur. Både för fakta och fiktion. Man inser det om man gör ett tankeexperiment; tänk om arkiven inte fanns? Vad annat skulle inte finnas då?

Arkiv kan användas inte bara för forskning och vetenskaper, utan även för kultur, media, samhällsplanering, företagsamhet, och så vidare. Vi borde få företagen att använda oss mera för innovationer, till exempel för att utveckla spel och appar och för virtual reality (VR). Vi ser alltså ljus på framtiden då vi samarbetar med andra arkiv och alltmer med forskarsamfundet och högskolor för att vårt värdefulla material ska användas så mycket som möjligt, både för forskning och för innovationer. Vi vet att våra forskare, kunder och arkivbildare värdesätter vårt arbete och vi fortsätter öka kännedomen om arkiv i samhället. Trots att arkiven inte har samma synlighet i människors vardag som museer och bibliotek så finns de till för alla. Det är en medborgerlig rättighet att använda arkiv.

Arkiven är inte en angelägenhet endast för arkivarierna, arkiven tillhör oss alla och därför uppmanar vi också alla att stå upp och försvara dem!

Källor och litteratur

FAILI – Tiedonhallinnan ja arkistoinnin erikoislehti. (2021:3). https://www.liikearkistoyhdistys.fi/wp-content/uploads/2021/09/Faili_3_2021.pdf.

International Evaluation of the National Archives Services of Finland. Publications of the Ministry of Education, Finland 2006:5.

Kolbe, L. (2021). *Asiakirjallinen kulttuuriperintö tulevaisuudessa ja arkistolainsäädännön uudistaminen : Skenaariotyö.* <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163558>.

Lag om statsbidrag för arkiv av privat karaktär (998/1974). <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1974/19740998>.

Lag om statsbidrag till privata arkiv (17.11.2006). <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20061006>

Liikanen, E., Hyssälä, L., Kivistö, K., Soininvaara, O., Wideroos, U.-M., & Pekkarinen, T. (2021). *Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa : Tulevaisuuden vaihtoehtoja.* <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162878>.

Yksityisluontoisten arkistojen valtionaputoimikunnan mietintö. Komiteamietintö 1971:B2.

Statsrådet (2022). *Ny finansieringsmodell för verksamhet som finansieras med penningsspelintäkter från ingången av 2024 – detaljerna i förslaget är nu offentliga.* Pressmeddelande 8.2.2022. <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/10616/ny-finansieringsmodell-for-verksamhet-som-finansieras-med-penningsspelintakter-fran-ingangen-av-2024-detaljerna-i-forslaget-ar-nu-offentliga>.

Svenska arkivföreningens stadgar.

Undervisnings- och kulturministeriet (2021). *Fördelning av penningsspelmedel 2021 och 2022.* Pressmeddelande

12.10.2021. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiN282liIb1AhUSSfEDHUGQAggQFnoECAUQAQ&url=https%3A%2F%2Fminedu.fi%2Fdocuments%2F1410845%2F55142978%2FRahapelitoiminnan%2Btuottojen%2Bv%25C3%25A4henem%25C3%25A4%2B2021o.pdf%2Fca4841c2-604f-0376-32eb-b1a722dda88b%2FRahapelitoiminnan%2Btuottojen%2Bv%25C3%25A4henem%25C3%25A4%2B2021o.pdf%3Ft%3D1634029865969&usg=AOvVaw0K3OPZWEW5aIu13wv_6NRU.

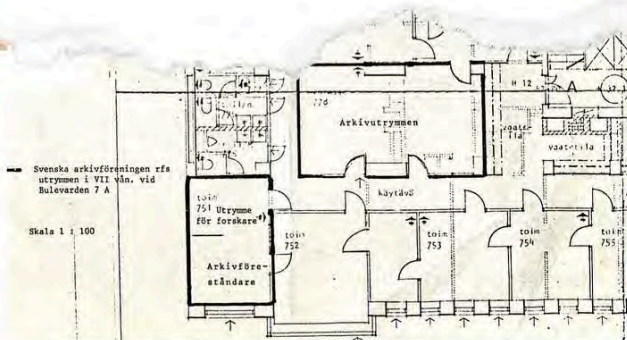
Yksityisluontoisten arkistojen valtionaputoimikunnan mietintö. Komiteamietintö 1971:B2.

Onsdag 2 november 1977

Svenskt arkiv öppnades gamla nyheter blev nya

Ny utställning!

Tips för digital arkivering

De flesta föreningar skriver sina protokoll på dator och sparar sina foton endast digitalt. Men hur ska man förvara materialet på rätt sätt så att det bevaras för framtiden? Lena Karhu från Svenska Centralarkivet föreläste i januari om digital arkivering för föreningar och här är några av hennes bästa tips.

– Vid digital arkivering gäller samma grundprinciper som för pappershandlingar: spara det som föreningen själv producerat om den egna verksamheten, till exempel protokoll, bilagor och verksamhetsberättelser. Gallra bort onödiga utkast, kopior och inkomna handlingar som inte rör verksamheten.

– Spara de digitala handlingarna i

med jämna mellanrum och för eventuellt över materialet till nästa lagringsmedia eller ett slutarkiv. cd, dvd och usb-minnen har kort livslängd och rekommenderas inte för långtidsförvaring.

digitala materialet.

– Använd en logisk mappstruktur och spara alla filer på ett och samma ställe för att enkelt kunna hitta rätt handling. Strukturen får gärna följa pappersarkivet och organiseras årsvis eller enligt verksamhet.

– Använd tydliga och enhetliga filnamn för att enkelt kunna identifiera en fil utan att behöva öppna den, till exempel Styrelseprotokoll_5.3.2019. Undvik att använda å, ä, ö, specialtecken och mellanlag i filnamnen, eftersom en del program inte kan läsa dem.

– Spara endast foton av hög kvalitet och stort informationsvärde om handlingen samt originalen till publicerade fotografier. Kom ihåg att bifoga tillräckligt med beskrivande information till bilderna, eftersom

Helia Lieksas personal permittiteras

Stadsfullmäktige i Lissala i östra Karleby har beslutat att personal i kommunen ska ha rätt till permittit. Detta innebär att de ska ha rätt att ta ledighet för att ta hand om sina familjer. Detta beslut gäller för alla kommuner i Lissala.

Två män frös ihjäl i Sysmä

Två män som begär sig till ett färdvagnsrum i Sysmä har frös ihjäl. De har hittats i ett färdvagnsrum i Sysmä. Detta är ett tragiskt tillfälle.

Två anhållna för taxidräp

Polisen har anhållit två unga män från Västmanland för en taxidräp. De har hittats i ett taxidräp i Västmanland. Detta är ett tragiskt tillfälle.

Sexhundra hyllmeter finlandssvensk politik

Svenska centralarkivet fyller 25 år

I bakom en låst brandöverskåp i Lissala står en hyllmeter med sexhundra hyllmeter. Detta är en hyllmeter som har byggts upp av Svenska centralarkivet. Detta är ett stort arbete.

På fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

från på fredagen

Jämförande arkiv. Svenska centralarkivet i Lissala. Från vänster: Lena Karhu, Peter Lindgrén och Helia Lieksa. De står på fredagen med ett testeminarium om finlandssvensk politik.

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Det fanns många arkiv

Arkivbiträde Helena Kajander och arkivchef Peter Lindgrén tittar på Kulturfondens prygliga mappar från år 1908.

Besök vår gradubank!

Här hittar du ideer för uppsatser och avhandlingar.

Svenska centralarkivet

Allt hittar man inte på nätet.

Idétorka?

**TÄNK OM –
ARKIVEN INTE
FANNS**

**Då skulle du inte få
se hur ett skolkök
såg ut förut**

**TÄNK OM – ARKIVEN
INTE FANNS**

**Då skulle du inte få veta
vad man åt på Svenska
Partiets middag 1896**

**TÄNK OM – ARKIVEN INTE
FANNS**

**Då skulle du inte veta hur
man kämpat för kvinnors
rättigheter och lika rösträtt**

**TÄNK OM – ARKIVEN INTE
FANNS**

**Då skulle du inte få veta vem
som grundade den förening
du eller din släkting var
medlem i.**

Svaret finns kanske här?

Svenska centralarkivet

Finlandssvenska förenings- och organisationsarkivet

Text: Lena Karhu

Fotografer:

Eva Tegnhed (Lena Karhu i Stockholm)

Helena Kajander, Emma Kajander

Redigering: Helena Kajander